

RECORDS MUSICALS DE VALLS

Ramon Maria Rué i Roig

Paraules clau: música, orquestres, Valls, conjunts musicals contemporanis.

Resum: Es relaciona en aquest treball un seguit de conjunts musicals que aparegueren posteriorment a la guerra civil. Es tracta d'un recull de músics valencs que deixaren amb més o menys intensitat un testimoni musical a la història recent de Valls.

Abstract: A list of musical groups which came out after the Civil War. They include musicians who were born in Valls and who left their musical heritage to the recent history of the town.

En l'edició del 23 de setembre de l'any passat del setmanari *El Pati*, vaig llegir l'entrevista que van fer a la professora de música Carmina Solé, amb motiu de tancar la seva acadèmia de música i retirar-se professionalment de l'ensenyament musical. La Carmina es retirava després de 50 anys d'ensenyament musical i jo havia estat alumne de solfeig i piano de la seva mare, la Sra. Pilar Soler. Aleshores la seva escola de música era al carrer dels Jueus, damunt de la botiga d'adrogueria del seu marit, Andreu Solé, al carrer Tomàs Caylà, 2, ara carrer Carnisseria; la casa és cantonera i dona als dos carrers. Segons es llegeix en una placa adherida a la paret del carrer

Conjunt de corda.

dels Jueus, hi nasqué el 5 de maig de 1884 l'eclesiàstic, literat i pensador Carles Cardó Sanjuan. Com passa el temps! Em vaig adonar que el rellotge no s'atura i la memòria em retrocedí un grapat d'anys enrere.

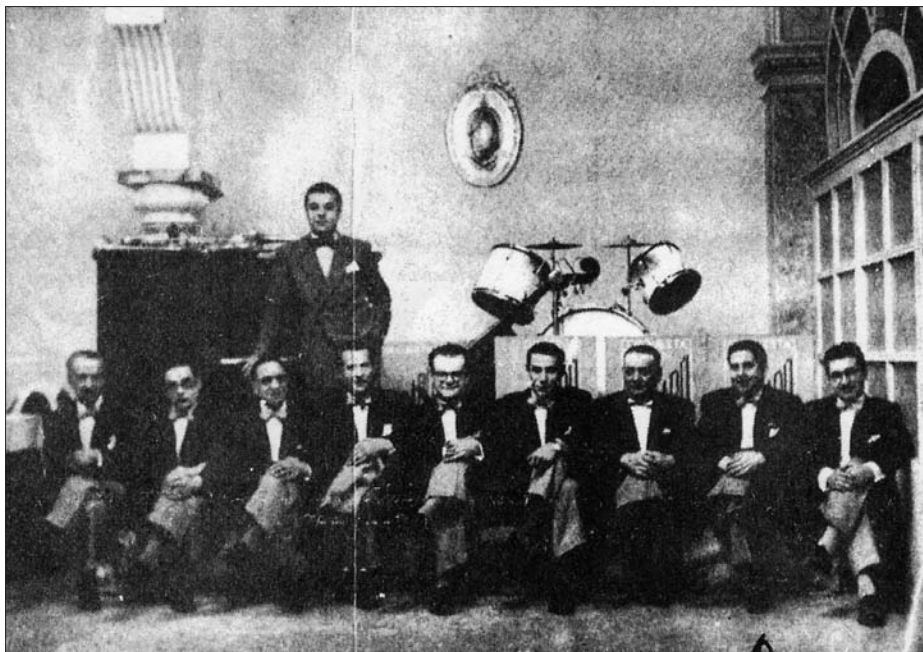
Tal com diu en l'entrevista la Carmina, fins l'any 1985 havien estat una filial del Conservatori Superior del Liceu; vaig recordar que tenia uns certificats del Liceu dels exàmens dels cursos d'aquells anys a l'acadèmia de la Sra. Pilar i m'encuriosí saber si encara els guardava. Vaig cercar als calaixos i armaris de casa meua i els vaig trobar, i també vaig anar trobant, guardats en diversos llocs, fotografies d'agrupacions musicals, contractes d'actuacions, programes de festes majors, de revetlles, el carnet sindical de músic meu i el del meu pare, també músic, i molts records d'aquells temps dedicats a l'estudi musical i després a les actuacions als escenaris. Davant d'aquell material, una part guardada pel meu pare, vaig decidir agrupar-lo i tenir-lo ben arxivat i fàcil de consultar.

Es diu que una imatge val més que mil paraules. És veritat. Però també ho és que una imatge sola a vegades no ens ho diu tot, i si hi afegim una data, o el lloc, o qualsevol dada que la imatge no ens revela, ens resulta més entenedora. En conseqüència, he exprimit la memòria i he compilat un recull de dades relatives a aquelles fotografies, documents, esdeveniments musicals contats pel meu pare, records personals meus de l'ambient musical vallenc dels anys seixanta i setanta, i dels noms d'agrupacions musicals i músics que encara recordo i que també pot recordar més d'un vallenc.

En els anys de postguerra i fins l'any 1985 que s'estrenà l'Escola Municipal de Música Robert Gerhard i han anat obrint-se acadèmies de música, no hi havia a

Valls tanta facilitat com ara per aprendre música. Potser l'única acadèmia en què es podien fer exàmens oficials era la de Pilar Soler. També es dedicava a ensenyar música (especialment solfeig, piano i contrabaix) Josep Gelambí Sans, primer a la Societat Coral Aroma Vallenca i després on vivia, al tercer pis del número 2 del carrer de Sant Sebastià, cantonada amb el carrer de Sant Antoni; a la planta baixa hi havia la farmàcia Català. També tenia acadèmia de música Albert Sanahuja Puig, a casa seva, al carrer de Santa Margarida, 4, on ensenyava solfeig, saxofon, violí, contrabaix i tible; sabia tocar una mica el piano, però no n'ensenyava. Altres músics també tenien alumnes de música, però eren alumnes que ja sabien solfeig i només els ensenyaven a tocar els instruments musicals que ells tocaven a les orquestres.

Sempre he viscut en un ambient familiar musical. El meu pare, Ramon Rué Perramon, tocava la trompeta; el meu avi, l'acordiò; el germà gran del meu pare, el violí, i l'espòs de la seva germana tocava el clarinet. Dos fills d'aquest matrimoni, cosins germans meus, l'un toca el piano i l'altre la guitarra i canta; fins l'octubre de l'any passat, va actuar amb el grup d'havaneres Les Veus del Tarragonès. El marit de la meva germana és el bateria Eugeni Sagalà, els seus dos fills i el meu fill petit començaren a interessar-se per la música tocant tots tres la gralla amb el grup de grallers de la UAF; més tard, deixaren les gralles i l'Eugeni estudià al Conservatori de Tarragona saxofon i clarinet, anà amb el conjunt Zarathustra i fou dels fundadors

Orquesta Marabú.

Tarragona Camp

Antoni Panadès

Joan Andreu, de Bràfim y la 'Marabú', de Valls

La Guerra Civil había finalizado, la gente trataba de olvidar aquellos tres años de tristes recuerdos, y volvían a sonar por nuestros pueblos, al final de las jornadas de trabajo y los domingos por la mañana, aquellos instrumentos musicales que ensayaban en los hogares de aquellos músicos que poco a poco iban regresando de la desoladora contienda entre hermanos. La Orquesta Marabú se formó en el mes de abril de 1939, a medida que iban llegando a la ciudad componentes de varias formaciones que habían existido en Valls y comarca. Rápidamente destacó la Marabú, puesto que sus componentes eran la flor y la nata de aquel momento. En 1952 debuta un joven músico como vocalista que causó un notable impacto. Era Joan Andreu. Su voz era agradable, su dicción clara y muy nuestra, e irradiaba una gran sensibilidad musical. En pocos meses consiguió una notable popularidad, puesto que también era el compositor de muchas de las canciones y tocaba el piano y el violoncelo.

Otras orquestas intentaron, también en Valls, alcanzar la fama de la Marabú, como "Solistes-club", "Mokambo-kuban", etc. Pero ninguna llegó al prestigio y la continuidad de nuestros protagonistas de hoy. Por su parte, la Orquesta Marabú aún sigue en el primer plano, con sus éxitos, con nueva sabiduría, y está a punto de cumplir el cincuentenario, lo que hará con toda probabilidad en 1989, cuando con toda seguridad recibirán un merecido homenaje por parte de sus convecinos. La Marabú está compuesta, hoy en día, por 14 destacados profesores que interpretan todo tipo de canciones.

Una de sus formaciones históricas era la integrada por los siguientes músicos: Josep Maria Ciutat, Albert

Sanahuja, Francesc Solé, Francesc Fabra, Josep Gelambí, Agustí Escarré, Ramon Molins, Ramon Rué, Joan Aymerich y Joan Andreu como vocalista.

Joan Andreu i Garriga, nacido en Bràfim, tiene compuestas y editadas numerosas canciones, habaneras y sardanas, una de ellas dedicada a su población natal. Muchos de sus 'slows' y 'boleros' han sido editados en varios países del mundo. Uno de sus más destacados éxitos en la década de los cincuenta fue el bolero dedicado a nuestra ciudad, 'Tarragona, maravilla'. No son pocos los que recuerdan aquella letra que decía: *Hay en el suelo de España/ una ciudad maravilla./ Hay en el suelo de España/ una ciudad maravilla./ Es la Imperial Tarraco/ que mar y tierra ilumina./ Maravillosa eres tú/ dulce y gentil Tarragona/ tienes el mar que te arrulla./ la catedral por corona.*

Ramon Rué
Perram.

REVISTA

RAMON M. RUÉ ROIG

23

Posseig Caputxins, 5, 3.ª, 2.ª

VALLS (Tarragona)

L'Orquesta Marabú amb Joan Andreu en un article.

l'any 2003 de la Banda Ciutat de Valls, que per manca de pressupost municipal es dissolgué molt aviat. El germà petit Edgar estudià guitarra i anà amb el conjunt Popsy Pop i ara amb el conjunt Murmur, i el meu fill Rubèn amb la guitarra baixa anà amb el conjunt Canya Verda i ara també amb Murmur.

Segons m'explicava el meu pare, l'Orquestra Marabú es formà a l'abril de l'any 1939, amb músics que abans de la guerra formaven part de dos grups, l'Orquestrina Saltó i l'Orquestra La Familiar; aquesta fundada el 1875, que també es deia La Principal del Camp quan actuava com a cobla. Segons el meu pare, als primers anys d'actuar la Marabú, també es presentava amb dos noms, amb el de Marabú per a ball i amb el de La principal de Valls per a formació de cobla, banda i crec que també quan acompanyava sarsueles. Després deixaren aquest costum i es presentaven com a Orquestra Cobla Marabú per a tota mena d'actuacions. Tinc al meu davant alguns programes de festes de Valls d'aquells anys que semblen demostrar aquesta duplicitat de noms. Llegeixo el de Sant Joan de l'any 1944, que diu que el dissabte dia 24 "en la plaza de los Mártires, importante Festival Popular amenizado por la banda de música La Principal de Valls"; al mateix dia al vespre i a la mateixa plaça, "audición de sardanas a cargo de la cobla La Principal de Valls". També l'any 1944, per les "Ferias y Fiestas de Santa Úrsula", sardanes el dissabte dia 21 per la cobla La Principal de Valls, i el mateix programa de festes diu que els balls a Educación y Descanso seran amenitzats per l'Orquestra Marabú. L'any 1942 hi entrà com a vocalista Joan Andreu i Garriga, de Bràfim. Era el compositor de moltes cançons i sardanes. Algunes temporades, a més de Joan Andreu, portaven una vocalista, no sé si en totes les actuacions o en les que ho requeria l'empresa contractant. La primera que van dur crec que es deia Merceditas; després, fins l'any 1951, fou Juli Esther. Una de les formacions de l'Orquestra Cobla Marabú de quan hi anava el meu pare fou la integrada pels músics següents: Josep Maria Ciutat, Albert Sanahuja, Francesc Solé (el seu fill gran, Modest, fundador i director de la coral Espinavessa), Francesc Fabra, Josep Gelambí, Agustí

Orchestra-Jazz Sanahuja Els Vermells de Valls.

Orquestrina Saltó.

Escarré, Ramon Rué, Ramon Molins, Joan Dasca, Joan Aymerich i Joan Andreu, a més d'una de les vocalistes esmentades. D'aquests músics ja no en queda cap en vida. L'any 1989 l'Ajuntament de Valls dedicà un homenatge a la Marabú pels seus cinquanta anys d'existència (1939–1989) i em sembla que encara n'hi havia quatre de vius: el Josep Gelambí; l'Albert Sanahuja; el meu pare, Ramon Rué, i el Joan Andreu, que moriren els anys 1991, 1999, 2000 i 2003, respectivament.

Abans de la guerra civil, a més de l'Orquestrina Saltó i l'Orquestra La Familiar, que l'any 1939, fusionats alguns dels seus músics, formaren la Marabú, també hi hagué a Valls el Quintet Domènech, La Lira Vallenc, transformada més tard en l'Orquestrina Gelambí, i l'Orchestra-Jazz Sanahuja Els Vermells de Valls, en la qual quatre dels vuit components eren els germans Jaume, Joan, Albert i Josep Maria Sanahuja, i també hi anava el vallenc Francesc Parés (que reparava calçat al seu establiment del Pati).

La Marabú actuava als Pastorets del Teatre Principal junt amb altres músics de Valls. L'any 1941 dirigia el conjunt el mestre Josep Gelambí, incorporat aquell mateix any com a pianista i director de la Marabú, i recordo que cap al final d'algunes

Mocambo Cuban.

American Rock.

Conjunto Gruppers.

representacions, marxaven la meitat dels músics de la Marabú a començar el ball de tarda, que començava una mica abans de finalitzar els Pastorets. Jo tenia sis o set anys i el meu pare m'hi portava moltes vegades i veia els Pastorets des del fossat dels músics, assegut damunt d'un gros radiador de calefacció instal·lat darrere mateix dels trompetes. Això era prop dels anys cinquanta; després, en lloc de Gelambí, dirigí el conjunt orquestral Joan Saltó (mort l'any 1987) i cap a l'any 1955 el substituï el seu fill Joan (mort el desembre de l'any passat).

Contemporània de la Marabú ho fou uns quants anys l'orquestra Solistas Club, el director i representant de la qual era Cassià Domingo, saxofon, contrabaix i violí; tenia una sabateria i taller de reparació de calçat al carrer de Sant Oleguer de la nostra ciutat, i, entre altres músics, en formaren part Joan Serra al saxofon, Pere Boada, de Nulles, al piano i el vocalista era Ramon Pons, del Pla de Santa Maria.

L'any 1951 es formà a Valls l'orquestra Mocambo Cuban, que actuà durant cinc o sis anys. La fundaren nou músics, amb el vocalista i representant Josep Maria Baldrich, propietari d'un taller de vidres que aleshores era al carrer del Pouet. Altres components que recordo eren el pianista Josep Maria Plana, que fabricava jerseis i tenia la botiga de roba Creaciones Dolfer al carrer de la Peixeria; Jaume Güell de trombó, que tenia una fàbrica de cinturons; Joan Robert i Josep Maria Roca de trompetes; Joan Borrull i Pere Roselló de saxos, i el bateria era Domingo Pedret, anomenat popularment Minguet, que tenia la botiga de roba Saldos Gavi, al carrer de la Cort. El meu pare, Ramon Rué, quan plegà de la Marabú, hi anà de trompeta, crec que en substitució de Josep Maria Roca.

L'any 1960 es formà un conjunt de quatre nois joves, d'entre 14 i 18 anys, que es deia American Rock; al piano, Joaquim Gelambí, ara dedicat al negoci de rellotgeria i fins al setembre del 2004 acordionista del grup d'havaneres Penjats de l'Ham (el seu pare era el pianista de la Marabú); a la bateria, Eugeni Sagalà, perruquer; de cantant i guitarrista, Josep M. Borràs, i de trompeta, un servidor, Ramon Maria Rué Roig (cal no confondre-ho amb el meu pare Ramon Rué, trompeta de la Marabú i Mocambo Cuban). La primera actuació fou al Teatre Principal dins l'obra del Grup de Teatre de la Congregació Mariana titulada *Viaje a Italia*, i, entre altres actuacions, vam amenitzar la revetlla de Sant Joan al Mas Miquel de l'any 1961, balls de barri al carrer de Sant Antoni, plaça de la Verdura, de les Garrofes, barri de Santa Magdalena, festes majors i revetlles a Farena, l'Albà, Vallmoll, Sarral, Fontscaldes (de teloners de la Marabú), etc. Al setembre del 1962 es desféu el conjunt.

A la dècada dels seixanta s'encetà l'esclat turístic de platja i alguns hotels i sales de festa llogaven conjunts per actuar-hi cada dia. Això provocà una febre encomanadissa entre els músics del Camp de Tarragona per actuar a la Costa Daurada els estius i es formaren molts conjunts per actuar-hi. Era molt llaminer, entre altres raons, pel benefici econòmic que representava actuar cada dia i pel descans de no haver de transportar i parar i desparar l'instrumental en cada actuació; en molts llocs, només calia desendollar els aparells i enfundar els instruments petits. Tot un somni per a qualsevol músic.

Miami Rock.

CONJUNTO
M
I
A
M
I

Ramón Rué - Baldrich, 20 - Tel. 661 - VALLS

ARTIS - GRAF

The Clovers.

La majoria d'aquests conjunts es formaren a Tarragona i Reus, però també ens tocà un tros del "pastís turístic" als vallencs. Un dels primers va ser Josep Gelambí, que l'any 1963 plegà de la Marabú i s'incorporà al Conjunto Amoga de Tarragona. Un parell d'anys més tard, el mateix Gelambí amb dos músics vallencs més i tres de fora, tots professionals, van formar el Conjunto Gruppers; dos havien anat amb la Mocambo Cuban (eren el representant i vocalista Josep Maria Baldrich i Josep Maria Plana), i, de fora, Sanchís, de Tarragona; Martorell, d'Alcover, i Josep Maria Solé, de Reus. Actuaren preferentment en sales de festa i hotels de la costa durant uns quatre anys.

L'any 1961 es formà el conjunt Miami Rock, amb seu social a Valls. Després canvià el nom per Conjunto Miami. El director, representant i trompeta era el meu pare, Ramon Rué. Aquest conjunt començà amenitzant els festivals matinals dels diumenges en directe de Ràdio Valls acompanyant cantants amateurs de Valls i rodalia, i es feien a la sala d'actes de l'Institut Narcís Oller, a la plaça dels Quarters, edifici on estava instal·lada l'emissora. Les actuacions del conjunt en aquests festivals foren als mesos de novembre i desembre del 1961. El grup musical actuà deu anys, fins a l'octubre del 1971. Es dedicà molt a festes majors i actuava per les províncies de Tarragona, Barcelona, Lleida, Saragossa, Osca, Terol, Navarra, Sòria, Burgos i el principat d'Andorra. També va participar del cobdiciat "pastís turístic" actuant l'estiu del 1963 cada dia a la sala de festes Bola Va de la platja de l'Arrabassada de Tarragona i un parell d'estius a l'Hotel Segur, de Segur de Calafell.

Dúo Blue Joans.

De bateria hi anà molts anys Antoni Ais Expósito, molt vinculat al futbol vallenc i mort d'accident de circulació a Vallmoll el 1989. Durant els deu anys de vida del conjunt, malgrat que alguns músics eren de pobles veïns, sempre tingué la seu social a Valls. Hi havia temporades que, dels sis músics del conjunt, quatre érem familiars: el meu pare de trompeta i contrabaix, dos cosins germans meus, l'un vocalista i guitarrista i l'altre organista, i jo de saxofon i contrabaix. El conjunt sempre va actuar amb contractes legalitzats perquè tots els components disposàvem de carnets professionals.

Al final del 1962 es formà el conjunt The Clovers. Amb Salvador González de cantant (empleat de Telefònica i mort l'any 1978), Josep M. Domènech de bateria (avui empresari d'electricitat de cotxes i expresident de la Colla Vella), Miquel Rus de contrabaix (fundador de l'Escola de Grallers de la Colla Joves i de l'Agrupació Musical El Calçot), Emili Torrijos de guitarrista (aleshores empleat de la impremta Castells) i jo, Ramon Maria Rué, de saxofon (propietari de Confeccions Rué i més tard empleat de Caixa Tarragona durant 22 anys). Entre altres actuacions, vam amenitzar el Cap d'Any del 1962 a l'Hotel París, sessions de ball i festes majors a Alió, Blancafort, Farena, Figuerola, Fontscaldes, els Garidells, Lilla, Salomó, Vallmoll, etc. Guardo un retall del setmanari *Juventut* amb l'anunci de la revetlla de Sant Joan del 1963 a la Masia Vallense, amb les actuacions de (en castellà): "La estrella de radio y televisión Susy, el presentador del ritmo español Roberto Aguilar [avui empresari de transports i

Dúo Dey.

grues], acompanyado por Los Ramos [Reche i Sogas] con sus guitarras eléctricas; Salvador González, intérprete de las últimas canciones del Festival de San Remo con su conjunto The Clovers; la colaboración del famoso cantor Francisco Garrido y los dinámicos del ritmo Dúo Blue Joans; presentador y humorista Monsieur René. Reserva de mesas teléfonos 12 y 79. Ticket con consumición: 50 pesetas”. Trobo que Déu n’hi do, d’espectacle, per trenta cèntims d’euro. El març del 1964, jo vaig anar de voluntari a la mili i vaig plegar del conjunt. No recordo si van continuar, crec que no.

Aquest Dúo Blue Joans, que va actuar en la revetlla que acabo de citar, devia ser de les darreres actuacions que va fer, puix que el mateix any 1963 es va desfer. Va ser format l’any 1960 pels vallencs Anselm Fontanillas (guitarrista i veu) i Joan Llauredó (veu). Van decidir formar el duo quan anaven a tocar i cantar al rosari de l’aurora, que es feia a la matinada pels carrers de Valls. Com a duo actuaven a festivals i festes majors de pobles de la rodalia; potser l’actuació de més “prestigi” va ser al Morell amb el famós Eliseo del Toro. Van passar el càsting a Barcelona del programa de TV *Salto a la fama*, però, quan els van citar per anar al programa, el duo s’havia desfet perquè el Joan Llauredó feia poc que havia anat a viure a França, on es casà i encara hi viu.

Un altre duo que es formà el 1962 fou el Dúo Dey, compost pel guitarrista i veu Antoni Campanera (propietari dels restaurants König) i Josep Compte, veu. Van actuar poc temps perquè Josep Compte va tenir la mala sort de morir molt jove.

Durant sis anys funcionà el conjunt Los Misteriosos, del 1963 al 1969, quan van anar a la mili. El van fundar cinc joves que anaven a treballar de cambres a la platja Llarga de Tarragona. El seu empresari, Enric Jofré, de Valls, els animà a actuar en un festival a Tarragona a benefici de l'Associació de la Lluita contra el Càncer. A partir d'aquella experiència es formà el conjunt. El cantant era Joan Ròdenas, guitarristes David Ferré i Anselm Fontanillas (havia plegat del Dúo Blue Joans abans esmentat), guitarra baixa Joaquim Gascon i tocava la bateria Ramon Fallada. Van començar actuant en festivals de Ràdio Tarragona i Ràdio Reus. Un o dos anys abans de desfer-se el conjunt, plegà David Ferré de guitarrista i s'hi incorporà com a organista Josep Maria Ballesté.

Un parell d'anys més tard de formar-se Los Misteriosos, es va formar el grup Els Intrèpids. La primera actuació fou la nit de Nadal del 1965 al Pla de Santa Maria. Van actuar nou anys. Actuaven força al Club de Educación y Descanso de Valls, a concerts de festa major i sales de festa per molts pobles de les comarques de Tarragona, Barcelona i Lleida; fins i tot van actuar a Ciutat de Mallorca. Els components inicials eren cinc, un tenia 16 anys i els altres quatre només 14. El cantant era Josep-Enric Cristià; els germans Ramon i Francesc Cabestany, guitarra solista i bateria, respectivament; Jordi Toda, guitarra rítmica i saxo tenor, i el reconegut alpinista Jordi Magriñà era el guitarra baixa. El 1967 van incorporar un orgue que tocava Joan Carles Serrano. Després van passar pel grup diversos músics, entre d'altres Joan Gavalrà (Chispita), Antoni Llagostera, Xavi i Miquel Castillejo, Pere Palau, Josep López, Josep Coll, Josep Maria Ballesté i Ignasi Solé, que el 1972 es féu càrrec de la direcció del conjunt amb

Els Intrèpids.

LOS CIPRESSES

TARRAGONA Apartado Correos 333

C. Baldrich, 20 - Tel. 661 **YALLS**

nous components i amb el mateix nom d'Els Intrèpids, fins l'octubre del 1974, que el conjunt es dissolgué. Ignasi Solé s'incorporà al conjunt Marisol i els Dandis del Baix Camp i després es dedicà a la docència musical, fins al setembre de l'any passat, 2005, que compartia l'acadèmia Estudi Musical amb Carmina Solé.

També l'any 1965 es va formar el conjunt Los Cipreses. Quatre components eren de Tarragona: el cantant Santy Corbella, el guitarrista Joan Recasens, l'organista Potau Rué (cosí germà meu) i el saxo tenor i clarinet Eleuteri Sanchís (excomponent dels Gruppers i dels anys 1970 al 1995, professor del Conservatori Professional de la Diputació de Tarragona i director els darrers 12 anys), i de Valls n'érem dos, el bateria Eugeni Sagalà i jo, Ramon Maria Rué, de guitarra baixa. Malgrat haver-hi músics de Valls i Tarragona, com que jo era el representant i enllaç sindical, la seu del conjunt fou a Valls fins el 1969, que vaig plegar (cinc anys); aleshores, malgrat que el meu cunyat Eugeni Sagalà encara hi continuà i més tard s'hi incorporà el vallenc Joan López-Brea, la seu social passà a ser Tarragona, perquè el nou enllaç sindical era d'allí. El conjunt tingué sempre molt d'èxit i actuàvem molt. Teníem l'avantatge de poder actuar en qualsevol sala de festes i amb contractes de treball visats pel sindicat, ja que disposàvem de carnet de músic professional, la qual cosa ens permeté poder gaudir del "pastís turístic" actuant diàriament a la sala de festes La Masia, de Torredembarra, durant tres anys i després a diversos hotels de la Costa Daurada. També vam fer algunes actuacions en festes majors a Catalunya, Aragó i Navarra, però a l'estiu poques, perquè havíem de contractar un altre conjunt per suplir la nostra absència a la sala de festes on actuàvem i això ens complicava les sortides. Actuàvem sovint a la nostra ciutat, especialment al Club de Educación y Descanso. Com a curiositat, llegeixo un contracte de treball amb el Centre de Lectura d'aquí a Valls per actuar per la Puríssima i en ball continu junt amb el Conjunt Miami per Cap d'Any de 1965. El 19 de febrer de l'any següent hi tornem a actuar Los Cipreses sols. Per part del Centre de Lectura, el contracte és signat pel Sr. Manuel Cabré Compte en qualitat de president de l'entitat.

També l'any 1965 sorgí a l'escena musical el cantautor vallenc Manel; es tracta de Manel Toda Ferré. Va quedar primer classificat a la Volta a Catalunya de la Cançó. Obtingué molt d'èxit amb la cançó de Joan Andreu "Sota el cel blau", enregistrada en dos discs. Té nou discs editats, a més de dos amb el conjunt Trull i un amb el grup d'havaneres Trams, que encara és actiu. Abans d'aquests dos grups, va formar Manel i Grup 55 amb el seu germà Jordi Toda de saxo tenor i Miquel Castillejo, que havien anat amb Els Intrèpids i altres components que no eren de Valls. També va formar Manel i els Jets; entre altres components recordo que als anys 1968-69 hi anava l'Ignasi Solé. Amb Trull, format el 1990, hi anaven Josep Anton Romero (Toñín) i Ferran Ferré. Com a actuacions més destacades del Manel com a cantautor cal citar l'actuació al Palau de la Música de Barcelona el 1966, al Festival de la Canción del Atlántico a Canàries i al Festival de la Canción de la Costa del Sol, a Màlaga.

L'any 1966 es formà un nou grup que durà tres anys. Es tracta de Los Naipes, format pels dos germans Santos, propietaris del taller d'autoelectricitat Santos, i tres joves més. L'Artur Santos era el bateria i el seu germà Felip era el cantant, Joan Serra tocava la guitarra

Los Electrónicos

Maite amb Genis. Ball al Pati.

baixa (fill del Joan Serra que havia tocat el saxo amb els Solistas Club ja citat i reconegut graller), Josep Ortega de guitarra solista i Antoni Maria Sans de guitarra rítmica.

També l'any 1966 actuà al Teatre Principal un conjunt que s'anomenà Los 13013; després d'aquella primera actuació canviaren el nom per Los Electrónicos. El cantant era Enric López (ara té l'empresa d'arts gràfiques Grafiscamp, SL), els guitarres solista, rítmica i baixa eren, respectivament, Joan Carles Serrano (actualment propietari de Proditisa), Joan Verdún i Antoni Artacho, i la bateria la tocava Joaquim Urdi. Al cap d'un parell d'anys, plegaren Carles Serrano i Joan Verdún i foren substituïts per Antoni Llagostera (guitarra solista) i Joan López-Brea (guitarra rítmica), i van canviar el nom del conjunt pel de Blue Star; al cap d'un o dos anys, el cantant i altres components van anar al servei militar i el conjunt es va desfer.

Tres components d'aquest Blue Star, l'Urdi, el Llagostera i el López-Brea, junt amb el cantant Joan Ròdenas i l'organista Josep M. Ballesté, formaren el grup Estàtica, que durà un parell d'anys.

L'any 1971 es formà a Valls el conjunt Maite amb Genis. Tots els components érem de Valls. La vocalista es deia Maite Leiva i els músics érem el Josep Maria Ballesté d'organista (venia d'Estàtica), el Ramon Cabestany de guitarrista (havia anat amb Els Intrèpids), l'Antoni Ais de bateria, el meu pare, Ramon Rué, de trompeta (ambdós del Conjunt Miami, desaparegut aquell any) i jo, Ramon Maria Rué, de saxo tenor i guitarra baixa. Vàrem actuar dues temporades, es desféu el conjunt perquè el meu pare i jo vàrem deixar l'activitat musical i la vocalista anà a viure a Tarragona. El Cabestany i el Ballesté s'incorporaren al conjunt de la Selva del Camp Karolyn i Tapís.

Cap a l'any 1973 es formà el conjunt Los Signos, amb components d'altres agrupacions, que actuava principalment a Catalunya, Aragó i País Basc. Els components eren

Joan Carles Serrano, Anselm Fontanillas, Joaquim Gascon, Joaquim Urdi, Josep Esteve de trompeta i Magí Tous de saxo tenor; més tard hi anà Francesc Invernón. Al cap de quatre anys d'actuar, plegaren quatre components i el conjunt es transformà en duo, eren Joan Carles Serrano i Anselm Fontanillas. Durant dos o tres anys es dedicaren a actuar els estius a hotels de la costa i els hiverns a Formigal; després, Joan Carles Serrano va emprendre una nova trajectòria en solitari amb el nom de Carles Hammond i més tard fou fundador i representant de l'Orquestra Marinada (fa uns quatre anys que va deixar l'activitat musical en actiu). L'altre component del duo, l'Anselm, formà més tard, junt amb Joaquim Gascon als teclats, el duo Son Latino, que encara actua.

També amb músics provinents d'altres agrupacions de Valls, es formà l'any 1983 el Conjunt Vida. Eren Joan Ròdenas, Armando Rufo, Antoni Llagostera, Ramon Cabestany i Joan-Francesc Bonastre. Jesús Carrion va suplir Ròdenas de cantant. Actuaren tres o quatre anys.

De conjunts d'anys posteriors ja no en parlo puix que ja em trobava desvinculat del nou món musical vallenc. Conjunts com els abans esmentats Zarathustra, Popsi Pop, Canya Verda i Murmur, a més dels Pad Factory, Maitip's, Don Simon i Telefunken, Mud i altres, ja són d'una nova generació i els tocarà a ells fer memòria.

Pel que fa a música religiosa, recordo mossèn Sebastià Rué i Gener; nasqué a Cervià de les Garrigues, rector i mestre de capella de la parròquia del Lledó, on vivia, organista de l'arxiprestal de Sant Joan i director de l'Schola Cantorum. Fou compositor de música sacra i algunes sardanes. A la dècada dels seixanta, hi havia a Valls una formació de música de cambra per assistir les celebracions religioses. El fundador i

director era Joan Saltó i Canelles (1892–1987) de l'antiga Orquestrina Saltó, del Quintet Saltó i fundador de la botiga de música del carrer de la Cort. El conjunt era format per Joan Saltó d'organista, violins, contrabaix (Joan Borrull), dues trompetes (Ramon Rué i Francesc Parés) i cantants (recordo el Sr. Vives i el Sr. Colom, de ca Seguidilles). Actuaven a l'arxiprestal de Sant Joan i a les parròquies de pobles veïns. Celebraven els oficis religiosos i formaven una petita banda per acompanyar les processons. Aleshores el Sr. Parés canviava la trompeta per l'alicorn.

Pel que fa a bandes de música, a Valls hi havia la Marabú, que feia de banda a processons i cercaviles. Però també hi havia una altra banda formada per músics vallencs i de pobles propers que no tenia nom; per anomenar-la en dèiem la Banda del Baldrich, ja que l'organitzava Josep M. Baldrich (del taller de vidres i exmúsic de la Mocambo Cuban, Excelsior, Gruppers, etc.), que hi tocava els plats. Jo hi anava tocant el saxo tenor i el meu pare la trompeta. Recordo altres músics de Valls com Ramon Molins al fiscorn, Ramon Montagut al trombó, Josep Compte al bombo, els saxos Cassià Domingo i Francesc Fabra, Juli Riera al clarinet i Francesc Parés a l'alicorn (només els darrers anys, ja que abans anava a reforçar les cercaviles amb la Marabú). Anàvem a les processons de Setmana Santa, de Sant Joan, Corpus i també amb la de la Confraria de la Fraternal, que sortia de l'església de Sant Francesc. També recordo que fèiem cercaviles per Sant Joan, la Firagost i Santa Úrsula. Parlo dels anys 1960–1970.

La Banda del Baldrich davant del Banc de Valls.

La darrera actuació meva que tinc anotada amb aquesta agrupació és la processó del Divendres Sant aquí a Valls el 31 de març del 1972.

A l'empara de la Colla Joves Xiquets de Valls i com a fundador Miquel Rus (Miguelín), es formà sobre els anys 1987–1988 la Banda del Pera, durà un parell d'anys i es transformà en la Banda del Calçot, la qual encara veiem actuar en cercaviles i festes de la nostra ciutat. El 2002 l'Ajuntament de Valls i l'Escola de Música Robert Gerhard decidiren formar una banda de música municipal, la Banda Ciutat de Valls, però, com he dit abans, es dissolgué per manca de pressupost.

Fa uns anys, a la revista *Sempre* de la Unió Anelles de la Flama, vaig publicar un treball sobre compositors de sardanes. Els nascuts o vinculats a Valls són els següents, ordenats per ordre alfabètic:

AUBAREDA, Emili. Natural de Valls. Conjuntament amb Francesc Bofarull i Figuerola, ha compost preferentment sardanes revesses interpretades en els concursos de Valls i rodalia.

BOFARULL I FIGUEROLA, Francesc. Neix a Valls el 25 de juny de 1962. Ha compost, conjuntament amb el compositor esmentat anteriorment, sardanes revesses que s'han interpretat en els concursos de Valls i altres poblacions de la província. També és l'autor de la música dels balls del Drac i la Mulassa de Valls.

DASCA I BATALLA, Joan. Nascut i mort a Valls (1900–1970). Intèrpret de trombó i violí. Actuà a l'Orquestra Cobla Marabú. Autor de diverses sardanes, l'any 1929 compongué *L'Aplec de Poblet*.

GELAMBÍ I SANS, Josep (Barcelona 1913–Valls 1991). Nasqué a Barcelona, però el seu pare era de Montblanc i la seva mare d'Alcover. De jove es traslladà a Valls. Formà part de l'Orquestra Els Vermells, l'Orquestra La Lira Vallenca, l'Orquestrina Gelambí, l'Orquestra Cobla Marabú i el conjunt Gruppers, tocava el piano i el contrabaix. Compongué diverses obres clàssiques, entre les quals trobem tres sarsueles: *Rutas heroicas*, *Mascarade* (còmica) i *La canción del terruño* (amb llibret de Josep Maria Fàbregas Cisteré); en aquesta última, hi ha dues sardanes, una al preludi. No compongué cap sardana per a cobla.

GERHARD I OTTENWAEELDER, Robert (Valls 1896–Cambridge, Anglaterra 1970). De família suïssa per línia paterna i alsaciana per part de mare, s'educà en un ambient cultural català. Deixeble, entre d'altres, d'Enric Granados (1915), Felip Pedrell (1916–21) i Arnold Schönberg a Viena i Berlín (1923–25). El 1931 fou nomenat professor de música de l'escola normal de la Generalitat i treballà a la secció de música de la Biblioteca de Catalunya. El 1939 s'exilià primer a París i més tard s'instal·là a Cambridge. És autor d'una extensa obra musical de gran qualitat, amb obres que són interpretades a tot el món.

En el camp de la sardana havia expressat preocupació pel seu futur en totes les facetes com a composició musical. Influïdes pel seu concepte renovador, va compondre el 1930 *Sardana I* (per a cobla) i *Sardana II* (per a instruments de vent inclosos tenora, tible i fiscorn), estrenades al Palau de la Música Catalana, junt amb altra música seva. Han estat editades en un CD per Picap, SL, en el novè volum de

la col·lecció *Sardanes al Vent*, amb la col·laboració de l'Institut d'Estudis Vallencs i amb els títols de *Sardana n. 1* i *Sardana n. 2*. A l'exili, als darrers anys de la seva vida va escriure una sardana per a orquestra destinada al film *Secret people* (1968).

MERCADÉ I SALVAT, Josep (Valls 1878–Barcelona 1964). Farmacèutic de professió, però amb la carrera de piano per vocació. Tingué la farmàcia a Vimbodí, població en la qual el 1904 fundà i dirigí el cor L'Harmonia de la Casa del Poble. Sembla que va escriure una sola sardana: *Bella dansa* (1948).

PALLARÉS I ROIG, Gabriel (Valls 1902–Sitges 1973). Va cursar els estudis superiors de música al Conservatori del Liceu de Barcelona amb els mestres Zamacois, J. Lamote de Grignon i Morera. Fou director d'orquestra i instrumentista de violí i piano. Establert a Sitges, dirigí l'agrupació coral La Sitgetana i fou membre de música de la Societat El Retiro des de l'any 1925. Escriví un total de 21 sardanes: *Sitgetana* (la primera, 1946), *Cap de la Vila*, *Sardana del Vinyet*, *La petita Vinyet*, *Clavells de Sitges*, *La petita de l'Estrella*, *La pubilla de Sitges*, *Nuri Bartés*, *El Roseret*, *La cobla nova*, *Platja d'or*, *En Quimet*, *Homenatge a Vilanova*, *Sota el cel de Sitges*, *Mònica*, *Rebutjada*, *El carrer de l'Aigua*, *La penya del Racó*, *El castell de foc de Sitges*, *Clavell Barça*, *El Retiro de Sitges* (1970).

PETIT I CORTAZA, Francesc (Valls 1914–Lleida 1999). Pianista especialitzat en música clàssica. Acabada la guerra civil, passà a residir a Lleida. Els seus avis eren d'Alcoletge (Segrià). Fou membre de la Junta Directiva de l'Associació de Música de Lleida. Obres per a cobla: *Belles Arts* (dedicada al cercle de Belles Arts de Lleida), *El Pla de Lleida*, *Concert a la plaça Paeria*. Sardanes: *Ja ha arribat el diumenge* (la primera 1945), *Mes d'abril*, *Festes de Sant Anastasi* (finalista al II Premi Ciutat de Lleida), *A l'avi d'Alcoletge*, *Salvem el campanar*, *Agraïment*, *Esperança*, *A la meva esposa*, *Firagost*, *Bon dia amics* (1988).

SALTÓ I CANELLES, Joan (Vimbodí 1892–Valls 1987). De jovenet va viure a Reus, va començar els estudis musicals amb el professor Pujol i es va posar a treballar en un establiment de venda d'instruments musicals. Après l'ofici, s'instal·la a la nostra ciutat de Valls i estableix el comerç de venda d'instruments de música Casa Saltó. Va fundar el Quintet Saltó, del qual era director i pianista. Va compondre diverses obres i cançons. Són obres seves: *La Verge dels Torrents*, *Romàntica*, *A uns ulls negres*, *Cançó d'amor* (cantada per Emili Vendrell pare), *Ofrena a la Verge*, amb lletra d'Agustí Voltas (cantada per la coral Espinavessa). Sardanes: *L'ermita dels Torrents*, *La calçotada de l'amor*, *La sardana de Sarral*, *El gran Albert*, *L'Espluga de Francolí Ciutat Pubilla*.

SANAHUJA I PUIG, Albert (Valls 1913–1999). La seva personalitat musical com a autor de música diversa, instrumentista i professor, es concentra quasi exclusivament en l'àmbit de la nostra comarca. Autor de música religiosa, simfònica, dues sarsueles i molt prolífic en sardanes. Era instrumentista de violí, saxofon, tible, flabiol i contrabaix. Fou músic instrumentista de les cobles o orquestrines Els Vermells, de Valls; l'Espanya, de Montblanc; Els Escolans, de Sant Sadurní d'Anoia; La Lira, de Sant Celoni, i la Marabú, de Valls. Obres de música clàssica: *Suit Els Xiquets de Valls*, *Pont de Goi 1809*, *De Valls a Andorra la Vella*, *El bosc del Sr. Salat*, *La pedra maleida*, *Impressions pirinenques*, *Festes Decennals 1951*. Sardanes: *Sadurnidenca*, *Els dos amics*, *Pubilleta de Puig-reig*, *Sant Magí de la Brufaganya*, *Valls i els seus Xiquets*, *Els pobrets de la Torrassa*,

Tres gotes d'aigua, Els gegants de Reus, Els gegants de Valls, Rotllana oberta, La font de la Llet, El campanar de la Masó, El pi de Puigpelat, A Capafonts, El Pla de Santa Maria, Les fonts de Mas Miquel, Esclat de Joventut, Flors a la Verge, Rectoria Vella, Sta. Maria de Castellar de n'Hug (enregistrada en disc).

Dedicà moltes sardanes a entitats, familiars i amics, com: *Masia Bou, Aroma Vallenca, Elisabet sardanista, A Carme Cortada, En Xavier de Sarrià, Delfi Sanahuja, Rosa M. Sanahuja, Olga Sanahuja, Lídia, Joel, Joan a Montserrat, Maria Candela, Roger Pàmies, Montserrat Miró, Montserrat Mercadé, Maria Teresa i Ramon Maria Rué, Maria Neus i Eugeni Sagalà, Carme i Josep Moncunill, Maria i Ramon, Núria Dalmau, Anna Rossato, Montserrat Dolcet, Botarell*. Aquestes dues darreres enregistrades en un disc presentat el 30 d'abril del 1995 a Botarell.

SOLÉ I MATEU, Ignasi (Valls 1945). Pianista i professor de música. Compartí la direcció junt amb la Carmina Solé de l'Estudi Musical de Valls. Ha compost tres sardanes: *Dolça pubilla, Despertar joiós i Claror de tardor*.

VILÀ I PONS, Albert (Valls 1920). Es traslladà a viure a Barcelona amb dos anys. Estudià a l'Institut Musical Ardèvol, de Barcelona, avui desaparegut. Posteriorment, els estudis superiors els féu amb el mestre Cristòfor Taltabull. Sardanes: *En Joan i la Roser* (la primera, 1961), *La font de Sant Salvador, La Pepa pinxa, Flor de la selva, Ets bona i maca, La presumida* (1967).

Segur que m'he deixat de testimoniar altres músics i agrupacions musicals que van existir a Valls en aquelles dècades del segle passat que he recordat; la meua intenció no era fer-ne un repàs fil per randa, sinó anotar el que m'ha donat de si la memòria i les fotografies i documents que tinc. Prego perdó a tots els que, involuntàriament, he deixat al tinter.

Conjunt típic cubà.

